

מסביב לפרשה

שלח: מניין עשרה

הרב יואב פלדמן

במדבר יד

עד מתי לעדה הרעה הזאת אשר המה מלינים עלי

מגילה כג, ב

משנה. אין פורסין על שמע, ואין עוברין לפני התיבה, ואין נושאים את כפיהם, ואין קורין בתורה, ואין מפטירין בנביא, ואין עושין מעמד ומושב, ואין אומרים ברכת אבליים ותנחומי אבליים, וברכת חתנים, ואין מזמנין בשם פחות מעשרה,

שם

גמרא. מנא הני מילי? אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: דאמר קרא ונקדשתי בתוך בני ישראל - כל דבר שבקדושה לא יהא פחות מעשרה. מאי משמע? - דתני רבי חייא: אתיא תוך תוך, כתיב הכא ונקדשתי בתוך בני ישראל, וכתיב התם הבדלו מתוך העדה, ואתיא עדה עדה, דכתיב התם עד מתי לעדה הרעה הזאת, מה להלן עשרה - אף כאן עשרה.

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן כג

שאלתי מתלמידי הרב ר' אברהם יוסף ראזענבערג שליט"א אם יש בשעת הדחק לצרף מחללי שבתות לעשרה, והשבת דלמנהגנו שאף בשביל יחיד פורסין על שמע ואומרין קדושה כתלמידי רש"י בשם רש"י שהביאו תוס' במגילה דף כ"ג ואיפסק כן בש"ע או"ח סי' ס"ט יש לצרפם, דהא כיון שמקרא אחד ילפינן הדין בקדוש השם ליהרג בשאר עבירות שהוא בעשרה, והדין שאין אומרין דבר שבקדושה בפחות מעשרה, ולכן כשם שקדוש השם ליהרג הוא מחוייב אף לפני עשרה כופרים ומזמרים אם אף הם מישראל כדמוכח כן מהא דסנהדרין דף ע"ד דפשיט בעית ר' ירמיה בתשעה ישראל ונכרי אחד שאינו מחוייב אלא בכולהו ישראל דאתיא תוך תוך ממרגלים שהיו כולהו ישראל כדפרש"י והתם הא היו כופרין בפרהסיא שגריעי ממחללי שבתות עיין בערכין דף ט"ו אלמא שלזה עדיפי מומרים מנכרים א"כ בהכרח שגם לענין לומר דברים שבקדושה מצטרפי.

דף מקורות

שו"ת בצל החכמה חלק ה סימן עו

ד) וכן נראה גם בקשר למה שכ' בשו"ת בנין ציון (ח"ב סי' כ"ג) בנוגע למחללי שבת שבזמנו שברובם נעשה להם הדבר כהיתר כי אולי דינם "כאומר מותר" שרק קרוב למזיד הוא. גם יש ביניהם שמתפללים תפלת שבת ומקדשים קדושת היום ואח"כ מחללים שבת, ומה גם בניהם אשר לא ידעו ולא שמעו דיני שבת שמעשה אבותיהם בידיהם והם כתינוק שנשבה בין העכו"ם, לכן המחמיר להחשיב יין של פושעי ישראל אלו לסתם יינם תבא עליו ברכה, אכן גם להמקילים יש על מה שיסמכו ע"כ ע"ש. - נראה דהיינו ג"כ רק לענין יי"נ שלא להחשיבם כעכו"ם אבל לצרפם לכל דבר שבקדושה, מודה גם הגאון בעל בנין ציון שאין לצרפם. - לבד זה עיי' שו"ת מנחת אלעזר (ח"א סי' ע"ד) שדוחה דברי תשו' זו. ועוד כי כל מש"כ בתשו' בנין ציון הי' שייך במחללי שבת שבזמנו, לא כן מחללי שבת שבינינו שחיים אתנו יחד ויודעים איסור חילול שבת הם מזידיים גמורים כאשר ביארתי בס"ד בארוכה בתשובה אחרת. עיי' לעיל (סי' אות) וכן כ' בתשו' בנין ציון שם בסופו, שאם יודע דיני שבת ומעיז לחללו בפני עשרה מישראל הוי ודאי מומר גמור ונגיעת יינו אסור.

משנה ברורה סימן צ ס"ק כח

ועיקר תפלה בצבור הוא תפלת י"ח דהיינו שיתפללו עשרה אנשים שהם גדולים ביחד ולא כמו שחושבין ההמון שעיקר להתפלל בעשרה הוא רק לשמוע קדיש וקדושה וברכו ולכן אינם מקפידין רק שיהיו י' בבהכ"נ וזהו טעות ולכן חוב על האדם למהר לבוא לבהכ"נ כדי שיגיע להתפלל י"ח בצבור [ח"א].

שו"ת אגרות משה אורח חיים חלק א סימן כח

הנה בדבר מעלת תפלה בצבור ששמע שאמרתי שהוא דוקא כשכל העשרה מתפללין ולא סגי ברוב המנין הוא האמת וכן מפורש גם בח"א כלל י"ט שכתב ועיקר התפלה בצבור הוא תפלת י"ח, דהיינו שיתפללו עשרה אנשים שהם גדולים ביחד עיין שם, והביאו במ"ב סי' צ' ס"ק כ"ח. ומה שהוזכר בסג' ברוב מנין הוא רק לענין לומר דבר שבקדושה. והטעם פשוט דלא שייך ענין רובו ככולו על שעורים דבכל שעורים אף משהו מעכב,

שו"ת מנחת יצחק חלק ט סימן ו

והנה בנוגע להמ"ב יש להוסיף, די"ל דבכוון שינה במ"ב את לשון החי"א בסיומו, שהמ"ב סיים בזה"ל ולכן חוב על האדם למהר לבוא לביהכ"נ כדי שיגיע להתפלל י"ח בצבור עכ"ל, מזה מוכח דהכוונה מש"כ מקודם שחושבים ההמון שעיקר להתפלל בעשרה רק לשמוע קדיש וקדושה וברכו, ולכן אינם מקפידים רק שיהיו י' בביהכ"נ וכו', רצונו לומר בדבר הטעות, דחושבים דאין חיוב על כאו"א = כל אחד ואחד להתפלל עם הצבור, רק שיהי' עשרה בביהכ"נ שמתפללים בצבור, והמה יוצאים במה שבאים לשמוע קדיש וקדושה, אבל שוב יכולין להתפלל ביחידות, וזה טעות,

דף מקורות

רק המצוה על כאו"א להתפלל בצבור, ולכן צריכין למהר לבוא לביהכ"נ כדי שיגיע להתפלל י"ח בצבור כנ"ל, ושפיר הביא כ"ת מדברי המ"ב (סי' ס"ט סק"ח) שכתב דכשיש רוב מנין הם כמו צבור גמור.

וביסוד ההלכה, שפיר הביא כ"ת מדברי הרמב"ם (פ"ח מה' תפילה ה"ד), וז"ל וכיצד הוא תפילת הצבור יהי' אחד מהם מתפלל בקול רם והכל שומעים, ואין עושין בפחות מעשרה גדולים ובני חורין וש"צ אחד מהם, ואפילו היו מקצתן שכבר התפללו ויצאו י"ח משלימין מהם לעשרה, והוא שיהי' רוב העשרה שלא התפללו עכ"ל, ומדהתחיל הרמב"ם כיצד הוא תפילת הצבור, וסיים והוא שיש רוב העשרה שלא התפללו ש"מ דמיחשב אם יש רוב מהעשרה שלא התפללו לתפילת הצבור.

תשובות והנהגות כרך ג סימן לג

אגב, במק"א דנתי על מקום שמתפללין בציבור רק שלא מדקדקין שיהיו דוקא עשרה מתפללין יחד, אלא מספיק להם ששה מתפללין וד' משלימין, **והנה ידוע דעת מרן הגריז"ס זצ"ל (הגאב"ד דבריסק) שבכה"ג לא נקרא תפלת הציבור, רק בעשרה מתפללין יחד, ודייק כן מלשון הרמב"ם (פ"ח דתפלה ה"ד) שצריך עשרה שומעין דוקא שאז איכא עלייהו שם ציבור, ואפילו אם מקצת כבר התפללו כששומעין עכשיו יחד מהש"ץ את התפלה נקרא אז תפלת הציבור, דהעשרה חשובים כעסוקים בתפלה, אבל לא מספיק לתפלה בציבור ששה עם ד' משלימין, דצריך עשרה משתתפין בתפלה דוקא, והארכנו בזה במק"א. ויש גאוני עולם זצ"ל החולקין בזה ודעתם שמדין רובו ככולו מהני גם לענין תפילה בציבור, ואני רגיל בעזהשי"ת לחלק בזה, שאם הארבעה עכ"פ עסוקים בתפילות, אפילו באשרי ובא לציון, חשיב עשרה מתפללין יחד ושכינה עמהם וכמבואר בצ"ח ברכות (ו א), שאפילו אומרים אשרי ובא לציון והוא מתפלל נקרא תפלת הציבור ומתקבל טפי, אף שודאי כשיש עשרה שמתפללין שמונה עשרה עדיף, אבל אם ד' המשלימין אינם מתפללים כלל אלא משוחחים ביניהם בדברי חול וששה מתפללין, לא מועיל להתקבל כתפילת הציבור,**

ספר הכוזרי מאמר ג

יח. אמר הכוזרי: ולמה זה, הלא שיתיחד האדם יותר טוב ותהיה נפשו זכה ומחשבתו פנויה יותר.

ומפני כן קבעו לנו שיתפלל היחיד תפלת הצבור, ושתהיה תפלתו בצבור בעוד שיוכל לא פחות מעשרה, כדי שישלים קצתם מה שיחסר בקצתם בשגגה או בפשיעה, ויסתדר מהכל תפלה שלמה בכונה זכה, ותחול הברכה על הכל ויגיע לכל אחד מהיחידים חלקו ממנה. כי הענין האלהי כמטר מרוה ארץ מהארצות כשתהיה הארץ כלה ראויה לו, ואפשר שיכלול בה מי שאינו ראוי לו מהיחידים ויצלחו בעבור הרוב, ובהפוך זה, ימנע המטר מארץ מהארצות מפני שהארץ כלה אינה ראויה לו, ואפשר שיכלול בה יחידים היו ראויים לו ונמנע מהם בעבור הרוב. אלה דיניו יתברך העולמיים. ואצלו יתברך הגמול ליחידים ההם בעולם הבא, ועוד שבעולם הזה יתן להם תמורה טובה ויטיב להם בקצת טובה יהיו בה נכרים משכניהם, אך מעט שינצלו מהעונש הכולל הצלה גמורה כי היחיד בכלל הצבור כאבר האחד בכלל הגוף. אלו היה מקפיד הזרוע על דמו כשהוצרך אל ההקזה, היה נפסד הגוף כולו ונפסד הזרוע בהפסדו. אך ראוי ליחיד לסבול הצער גם המות

בצד תקנת הכל.
כל הזכויות שמורות ©